замощеним; від нього лишилися тільки невеличкі сліди, помітні крізь шар побілу, накладений поверх.

От композиція цього мальовання, така типова для українських килимів XVIII ст.: все поле мальовання, як поле килима, орнаментують повторенням мотиву букета квіток, творячи орнаментальні поземі рядки; як і на певних пам'ятках килимарства, цей орнаментальний рядок становить своєю композицією ритмічно закінчену цілість; він має центр і симетрично розміщені мотиви доходять цього тим, що мотив букета повторюють тричі в рядку, при чому середній мотив виділяють, вносячи в його компонування деякі варіації, тим часом як бічні мотиви достоту повторюють один одного; кожний новий орнаментальний рядок є складне композиційне повторення попереднього.

Це мальовання було дане на білому тлі, облямоване кольоровою смугою. Тепер у тій таки хаті є такий самий орнаментальний рядок на грубі; виконаний він давно, проте його відновлюють, фарби на нім цілком свіжі (табл. XLVIII).

У селі Капулівці довелося бачити «мальовання-килим», що його композиція відтворює один із дальших етапів в еволюції композиційних схем на українських килимах. Уся композиція збудована так само, як і в описанім попереду мальованні, з повторенням мотиву букета, але трактування орнаментованої площі вже інше: це не безконечна площа, що її можна однаково орнаментувати хоч би яка вона була завдовжки, треба тільки ще й ще раз повторити орнаментальний рядок, як в описаній угорі композиції. Тут художниця виходить з цілком певної площі прямокутника звідусіль обмеженого рямкою; будувавши композицію мальовання повторюванням мотиву букета, вона дає центр не для окремого рядка, а для орнаменту цілого мальовання: доходить вона цього поділянням того мотиву букета, що припадає на осередок мальованого прямокутника,—в його композицію вона вносить певні варіяції, тим часом як по решті поля мотив букета достоту повторює один одного; розміщення теж рядкове; на все мальовання припадає три орнаментальні рядки.

Мальовання дано на темносинім тлі (лазорка), а барвисті плями рослинних мотивів творять делікатне сполучення білого, рожевого й цинамонового.

У Капулівці таки трапляється «мальовання-килим», заспіль виповнене геометричним орнаментом, як це є на тканих килимах, і на що не доводилося натрапляти по інших досліджених селах Дніпропетровщини (табл. XIX).

Мальовання під килим подибуємо по тих селах, де на фарбування вживають глини (в Криворізькій окрузі), і не подибуємо зовсім або дуже нечасто там, де панує анілін (Дніпропетровська та Кременчуцька округи).

Анілін менше придатний забарвлювати великі площі, що потрібне тоді, коли тло «мальовання-килима» кольорове; фарбами з глини і зручно й дешево забарвлювати площини, великі завбільшки.

Як анілін витискає рослинні фарби й фарби, вироблювані з різнобарвних глин, характеризується мальованням-килимами на білому тлі стіни; втрачаючи зв'язок з барвистою композицією давніх українських килимів (тканих), водночас бідніє це мальовання й на композиційні схеми, застигаючи на одній, що вона, як обов'язкова, повторюється на всіх марсельових ковдрах, які дедалі більше витискають із хатнього вжитку домоткані барвисті рядна.

По селах Криворізької округи, що лежать близько великих міст, де мальовання зникає або зникло геть, цю форму малярства, що свого часу заступила була ткані килими, тепер дуже часто заступає матеріял з килимовим узором. На тім місці, де колись висів був добротний домотканий килим, потім було барвисте мальовання з улюбленими мотивами, творчість самої господині хати, — тепер висить шмат матерії фабричного роблива.

IX. Мальовання печі.

Частина хати, що її особливо люблять прикрашати мальованням, це, безперечно, піч. Із старовинних свідоцтв знаємо, що так велося здавна, що в давнину на Україні великі площини печей орнаментовано барвистими рельєфними, а так само мальованими кахлями. Тепер поверхню печі, побілену, як і опрочі стіни в хаті, не вкривають уже взірними кахлями. На зміну їм прийшло малювання фарбами. Цей зв'язок наступности між мальованими кахлями та сьогочасним мальованням печі чи не найвиразніше виступає в селі Петриківці.